

اتلاف مکرون روی لبه تیغ

همزمان با انتخابات پارلمانی فرانسه پیش بینی شده است مشارکت مردمی در آن اندک باشد

رای دهندگان فرانسوی امروز برای سومین بار در دو ماه اخیر به پای صندوق های رای می روند تا نمایندگان پارلمانی را انتخاب کنند. این در حالی است که «مانوئل مکرون» و حزب او با نگرانی به این انتخابات نگاه می کنند، زیرا ممکن است این انتخابات در نهایت منجر شود ائتلافی که رئیس جمهوری فرانسه تشکیل داده، اکثریت پارلمانی خود را از دست بدهد.

مسریپش روی دولت برای تحقق عدالت و جمهوریت

تفاهم همگانی؛ اراده مردمی

یکی از اصلی ترین چالش ها و شبهاتی که از سوی برخی گروه ها و جریان ها در خصوص دولت سیزدهم مطرح می شود، نداشتن یک گفتنمان و یک دال مرکزی نظری - به اصطلاح اهل علوم اجتماعی - است که دولت سیزدهم، کنش و مدیریت خود را ذیل آن تعریف کند. این مساله طبیعتاً و عمدتاً از ناحیه لایه های نخبگان این گروه ها و جریان ها بیان می شود...

رئیس سابق موساد با اشاره به بحران های داخلی

در سرزمین های اشغالی:

اسرائیل از درون در حال فروپاشی است

مفحه ۴ را بخوانید

نگاهی به ابعاد روابط راهبردی ایران و ونزوئلا

عمق استراتژیک ایران در امریکای لاتین

احمد فاضل زاده

دکترای روابط بین الملل

روابط جمهوری اسلامی ایران و کشورهای امریکای لاتین هر چند تقریباً از آغاز قرن بیستم شروع شد، اما همیشه محدود باقی ماند به طوری که برای چندین دهه عمدتاً این روابط در سطح نه چندان گسترده ای از مبادلات اقتصادی خلاصه می شد. تنها با وقوع انقلاب اسلامی بود که توسعه روابط با برخی از کشورهای این منطقه به طور محسوسی مورد توجه قرار گرفت و آنها ضمن استقبال از پیروزی انقلاب اسلامی، آمادگی ارتقای روابط فیمابین را مطرح نمودند. در این میان، به دلیل برخی مواضع مشترک و یا نیازهای اقتصادی، توسعه روابط با برخی از کشورهای این منطقه در دستور کار سیاست خارجی ایران قرار گرفت. در دوره پس از جنگ تحمیلی، به دلیل وقوع برخی مشکلات و تغییر سیاست ها در ایران و درگرونی های سیاسی در منطقه امریکای لاتین و همچنین تحولات نظام بین الملل، سطح روابط میان کشورهای این منطقه و جمهوری اسلامی ایران همچنان محدود باقی ماند. تحول مهم در روابط میان جمهوری اسلامی ایران با کشورهای منطقه با دوره نهم ریاست جمهوری و تقریباً مقارن با پیروزی برخی از احزاب سیاسی ضدسرمایه داری در تعدادی از کشورهای این منطقه در دهه اول قرن بیست و یکم آغاز شد.

فهم ماهیت ائتلاف راهبردی

ادبیاتی که در توصیف اتحاد ایران و ونزوئلا به کار گرفته می شود، مجموعه ای از تئوری ها و تفاسیر را دربرمی گیرد. در زمان دولت های نهم و دهم تصور بر این بود که اتحاد این دو کشور صرفاً بر مبنای دوستی رؤسای جمهور آنها شکل گرفته است؛ اما بتدریج و با روی کار آمدن دولت های جدید در هر دو کشور، همچنان این اتحاد باقی ماند و این موضوع، بیش از پیش ساختاری بودن و غیرشخصی بودن اتحاد را برجسته ساخت.

تئوری های تشکیل ائتلاف در روابط بین الملل به طور قابل توجهی تداوم روابط ایران و ونزوئلا را توضیح می دهد. برای درک مبانی نظری ایجاد این اتحاد، باید منطق و محرک های تشکیل ائتلاف ها را در روابط بین الملل بررسی کرد. مطالعه ادبیات مربوط به تشکیل اتحاد ممکن

است بینش نظری مفیدی در مورد اینکه چرا ایران و ونزوئلا همسویی با یکدیگر را انتخاب کرده اند به دست دهد. از نظر استیون والنت، برای مقابله با هژمونی در عرصه بین الملل، دولت ها می توانند با یکدیگر به ائتلاف بپردازند و نفس برقرار این ائتلاف، تهدیدی علیه هژمون به شمار می رود. کاراکاس و تهران هر دو با تهدیدی که ایالات متحده علیه کشورهایشان ایجاد می کند، با توجه به گستره جهانی قابل توجه واشنگتن، منابع نظامی گسترده و نفوذ گسترده اقتصادی که تحریم ایران و ونزوئلا را ممکن می کند، مخالف هستند.

می توان گفت ایران و ونزوئلا منافع خود در دفاع خارجی علیه واشنگتن را با منافع داخلی در حفظ خود ادغام کرده اند و همپوشانی منحصر به فردی بین منافع دولت و نظام سیاسی در این دو کشور ایجاد شده است. این همپوشانی به طور بالقوه همسویی ایران و ونزوئلا را توضیح می دهد. اتحاد ایران و ونزوئلا به ونزوئلا امکان می دهد تا سیاست خارجی مستقل خود را همچنان ادامه دهد و همکاری با قدرت های بزرگی مانند ایالات متحده را رد کند. این اتحاد، همچنین گویی برای سایر کشورهایی است که تصور می کنند تنها با اتکا به امریکا می توانند راه توسعه و پیشرفت را طی کنند. برخی کارشناسان خارجی بیان می کنند که

ایران و ونزوئلا به دنبال تعامل با یکدیگر در چهار حوزه سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی بوده اند. همکاری ۲۰ ساله اخیر بنا بر گزارش ها، در زمینه های سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، نفتی و پتروشیمی و گردشگری توسط رؤسای جمهور دو کشور به امضا رسیده است. در ادامه به برخی فرصت هایی که با ائتلاف این دو کشور ارزش می بخشد، اشاره خواهد شد.

امتیازات ائتلاف راهبردی

از نظر اقتصادی فرصت های قابل توجهی برای گسترش همکاری های دو کشور وجود دارد. تداوم روند افتتاح فروشگاه های بزرگ کالا و مواد غذایی در کاراکاس از سوی ایران یکی از این فرصت ها است که پیش تر نیز سابقه داشته است. در سال ۹۹ که ایران یکی از این فروشگاه ها را در این کشور افتتاح کرد، المانیپوتور در گزارشی این اتفاق را عاملی دیگر در تقویت روابط این دو کشور عنوان کرد و نوشت که ایران و ونزوئلا در حالی با تحریم های دولت امریکا روبرو هستند که مدت ها است به دنبال سازوکارهای مختلفی برای کنار زدن این تحریم ها بوده اند. به دنبال این اتفاق آموشیدپرس نیز عنوان کرد که مقامات امریکایی نسبت به افتتاح اولین فروشگاه ایرانی در ونزوئلا ابراز نارضایتی کرده اند و حضور پررنگ تر ایران در نیمکره

33

غربی را مغایر با اصول سیاست خارجی واشنگتن می دانند. جان کوزاک دستیار موقت وزیر خارجه امریکا در امور نیمکره غربی نیز تقویت ائتلاف ایران - ونزوئلا را موجب نگرانی برای واشنگتن توصیف کرده بود. در حوزه انرژی نیز ایجاد همکاری دو کشور قابل توجه است. سرمایه گذاری در پالایشگاه های ونزوئلا و پالایش فراسرزمینی یکی از برنامه های دولت سیزدهم بوده است که در سفر اخیر وزیر نفت به این کشور ابعدادی از آن مطرح شده است. ارسال محموله های سوخت از سوی ایران به ونزوئلا نیز در راستای همکاری دو کشور در حوزه انرژی بوده و این اقدام، در حالی صورت گرفته بود که امریکا بارها ایران را در این مسیر تهدید کرده بود اما در نهایت نتوانست مانع از انتقال این محموله های سوخت شود.

اگرچه بهره مندی از منابع عظیم نفت و طلا یکی از ویژگی های اقتصادی برجسته ونزوئلا بوده که همواره آن را به کشوری جذاب از نظر اقتصادی تبدیل کرده است، اما سیاست حضور ایران در امریکای لاتین که از دو دهه گذشته به شکلی جدی تر مطرح شده تنها در چهارچوب مبادلات اقتصادی قابل تعریف نیست و باید به جنبه های دیگر نیز توجه داشت.

از نظر سیاسی، همراهی ونزوئلا با ایران در مقاطع مختلف در دهه های اخیر با ایران

در عرصه بین الملل بسیار قابل توجه بوده است. یکی از برجسته ترین نمونه های همکاری سیاسی دو کشور در سال ۲۰۰۵ رخ داد. ونزوئلا در زمان چاوز، حمایت دیپلماتیک از برنامه هسته ای ایران را اعلام کرد و تنها کشوری بود که به قطعنامه آژانس بین المللی انرژی اتمی (IAEA) رای منفی داد که ایران را محکوم می کرد. نمونه دیگر، واکنش ونزوئلا به اظهارات «مایک پمپئو» وزیر امور خارجه امریکا در خصوص لغو معافیت های همکاری صلح آمیز هسته ای ایران بود که طی آن دولت این کشور اعلام کرد که «کاراکاس» در مقابل اقدامات تهاجمی و واشنگتن در کنار ایران خواهد بود. در مقابل نیز ایران با محکوم کردن تلاش امریکا برای تحمیل اراده خود به کشورهای مستقل، بر ضرورت تشکیل جبهه سیاسی بین المللی برای حمایت از دولت قانونی ونزوئلا به منظور مقابله با زیاده طلبی های واشنگتن تاکید کرده بود.

پیش تر «شان گوپورث» استاد دانشگاه کارولینای شمالی استدلال کرده بود که ائتلاف ایران و ونزوئلا قصد دارد اقدام ایالات متحده علیه هر یک از کشورها را پرهزینه کند و فشار واشنگتن بر دو شریک را کاهش دهد. بر مبنای تحلیل گوپورث حاکم بودن عمل گرایی بر سیاست خارجی هر دو کشور، دستاوردهای اقتصادی متقابلی را برای آنها رقم می زند و حاصل این روابط به هر دو کشور کمک می کند تا آسیب تحریم های بین المللی علیه خود را کاهش دهند. موقعیت استراتژیک ونزوئلا بخصوص منابع نفتی آنکه بزرگترین ذخایر نفتی را در خود جای داده است باعث شده است که ایالات متحده همواره به دنبال سرنگونی دولت ضدامپریالیسم آن باشد. از این رو دولت این کشور با نزدیکی به ایران و روسیه به دنبال ایجاد یک موازنه قوا در برابر ایالات متحده و طرفداران آن در امریکای لاتین است.

تاکنون درباره همکاری نظامی ایران و ونزوئلا به طور رسمی مطلبی عنوان نشده است؛ اما گزارش رسانه های امریکایی درباره این موضوع نشان می دهد که ایالات متحده از به وقوع پیوستن این اتفاق بسیار هراسان است. گزارش هایی مبنی بر هشدار محافل امنیت ملی واشنگتن نسبت به انعقاد قراردادهای جدید تسلیحاتی با ایران منتشر شده است که بر مبنای آنها ایران برخی تسلیحات

نظامی را در قالب قراردادهای تجاری به ونزوئلا ارسال کرده است که از جمله آنها موشک های دوربرد با قابلیت رسیدن به ایالات متحده بوده اند. البته چنین اخباری هیچ گاه به تأیید رسمی نرسیده است و نیکلاس مادورو رئیس جمهور ونزوئلا نیز این اخبار را مایه سرگرمی دانسته است. در خلال این اخبار، به گفته برخی تحلیلگران و مقامات سابق امریکایی، احتمالاً تهران و کاراکاس به گسترش روابط دوجانبه و همکاری نظامی خود در مواجهه با دشمنی ایالات متحده ادامه خواهند داد. امریکا همچنین در هراس است از اینکه در درازمدت، چنین همکاری هایی از سوی دشمنان امریکا که روسیه و چین را نیز در بر می گیرد، می تواند توانایی امریکا را برای شکل دهی به رفتار خود از طریق تحریم ها و ابزارهای دیگر تضعیف کند.

سخن پایانی

ایران و ونزوئلا در طول دو دهه گذشته با یکدیگر «ائتلاف استراتژیک» قوی داشته اند و ارزیابی ها و مطالعات درباره روابط ایران و ونزوئلا عمدتاً از همین دوره پررنگ تر شده است. اتحاد این دو کشور نه تنها از نظر سیاسی و تجاری که از نظر گفتنمانی نیز قابل توجه بوده است. در کنار همکاری گسترده در حوزه های اقتصادی، دیپلماتیک و انرژی، همبستگی دو کشور در مخالفت با دشمنی مشترک به نام ایالات متحده معنای متفاوتی پیدا کرده است. پیوندهای قوی بین هر دو کشور، با وجود فاصله جغرافیایی قابل توجهی که بین آنها وجود دارد، شاید بتواند گویی از یک اتحاد راهبردی علیه استکبار بین الملل را به نمایش بگذارد. ارزیابی ها از این رابطه دوجانبه عمدتاً حول محور دو دیدگاه، شکل گرفته است؛ یک دیدگاه، اتحاد را به عنوان حفاظت از منافع استراتژیک و عملی نشان می دهد که هر دو کشور را قادر می سازد تا تحریم های بین المللی را دور بزنند و از همکاری متقابل از نظر اقتصادی سود ببرند. دیدگاه دیگر این رابطه را به عنوان یک رابطه گفتنمانی که منحصرأ ریشه در ضدیت با امریکا دارد، تعریف می کند؛ بر این اساس، چنین اشتراک دیدگاهی هر دو کشور را قادر می سازد تا مخالفت خود را با ایالات متحده تشدید کنند و به آن ساختار بدهند.